

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. XXV. Vtrum homo in statu naturæ integræ, totam naturæ legem in
quacunque occasione, & omni tempore, sine auxilio gratiæ servare,
omniaque grauia peccata vitare potuisset?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

Cap. XXV. Vtr. homo in statu naturæ integræ totam legem seruare, &c. 315

fide supplicium perferat, bene agere, ac *proinde*, ait, *negandum non est hoc esse donum Dei*. Quale autem sit hoc donum non declarat, sed solum ait, *Intelligendum est, alia esse Dei dona filiorum illius Hierusalem que sursum libera est, mater nostra, in quo significat, non esse auxilium supernaturalis ordinis, licet sit supra communem cursum naturæ, & ex speciali prouidentia datur.*

Ad ultimam confirmationem in primis nego, posse aliquam tentationem grauem, etiam contra præceptum negatiuum vinci sine actu positio voluntatis volentis non facere id, ad quod tentatio inducit, tum quia probabile est, non posse dari puram omissionem perfecte voluntariam sine actu positio, quod saltem moraliter verum est, tum maxime, quia tempore grauis tentationis, si voluntas nolit superari, necesse est, vt aliquid faciat, vel directe se se opponendo tentationi per affectum contrarium, vel recurrendo ad Deum per orationem, vel applicando intellectum ad sanctas cogitationes, quæ contineant affectum, ne tentationi consentiat. Alioquin si voluntas tunc veluti dormitaret, & nihil ageret, eo ipso videretur se morali periculo exponere, & consequenter peccaret. Præterquam quod videtur plane impossibile habere, tunc firmum affectum resistendi, & non consentiendi, & nullo modo illum explicare, aut exercere. Igitur talis resistentia non sit sine auxilio generali, & ita cessat obiectio. Secundo responderi potest, dando, vel permittendo antecedens, nimirum, quod voluntas possit resistere solum non agendo, quo posito, necessario sequitur, vt possit resistere sine concursu generali requisito ad volendum, vel positum uolendum, quia ad non agendum, vt sic, non est necessarius concursus generalis: nam potius ad non agendum necessaria est carentia actualis concursus, cum ille nihil aliud sit, quam eadem actio, vt à Deo procedens. Hoc ergo permisso, adhuc neganda est consequentia, quia auxilium speciale necessarium ad vincendam tentationem, est antecedens, seu præueniens voluntatem, vt non consentiat. Vnde si voluntas non consentiat, positum uolendo non operari, tunc speciale auxilium ad non consentiendum prius datur, quam concursus generalis ad illam voluntatem, ideoque licet fingamus, voluntatem contineri per puram suspensionem actus, adhuc necesse est, vt præcedat auxilium speciale, quod absolute datur ad confortandum hominem, ne consentiat, quocunque modo id facere, seu non facere possit, aut debeat. Illud autem auxilium potest esse sine concursu, aut per aliam negationem, scilicet, non permittendo vt tentatio crescat, vel etiam per positum actionem ex parte intellectus, immitendo efficacem aliquam considerationem, quæ contineat voluntatem, vel in voluntate ipsa immitendo timorem, vel quid simile, quod non sit proprius actus humanus, sed quasi passio quædam immixta à Deo apta ad continendam voluntatem, quocunque modo consensum suum contineat.

CAPVT XXV.

Vtrum homo in statu naturæ integræ totam naturæ legem in quacunque occasione, & omni tempore sine auxilio gratiæ seruare, omniaque graui peccata vitare potuisset?

Supponimus quæstionem esse de lege mere naturali, & de modo implendi illam consentaneo rationi tantum naturali, vt excludamus omnem modum supernaturalem, qualis est, implere ex charitate, vel meritorie, vel alio simili: in modo autem illo, quem naturalem vocamus, includimus, non solum

Pars I.

agere bona, sed etiam bene moraliter ex circumstantijs ex eadem lege naturæ ad honestatem actus necessarijs. Vnde non tractamus de victoria tentationum perfecta, & fructuosa ad vitam æternam, sed solum de sufficienti ad non peccandum, quam alij resistentiam appellant. Sic igitur tria in titulo quæstionis includimus scilicet, facere, quæ lex naturalis iubet, & non peccare contra illam longo tempore, & omnes tentationes illo tempore occurrentes vincere. Quia vero hæc videntur inuoluere perseverantiam, est consequenter aduertendum, nunc non esse sermonem de perseverantia in gratia, neque de dono ad hoc requisito, sed solum de perseverantia in honestate naturali. Et quia hæc quæstio in omnibus statibus naturæ humanæ locum habet, & in singulis habet proprias difficultates, sigillatim de illis tractatur;

Igitur de homine in natura integræ dixerunt aliqui, non potuisse longo tempore vitare omnia peccata contra legem naturæ sine superaddito auxilio gratiæ. Solet pro hac sententia referri Gregorius in 2. dist. 29. quæst. 1. art. primo, tamen si attentè legatur in fine conclusionis secundæ, respondendo ad obiectionem incidentem, & conclus. 3. aperte docet contrarium. Dicit enim in illo statu non fuisse illam motionem necessariam, quam in homine lapsus posuerat in distinct. 28. Addit vero indiguisse gratia habituali hominem in illo statu, etiam ad seruandam legem naturæ. Quod potest habere sensum bonum, vt infra dicam. Refertur etiam Abulensis in c. 19. Matth. q. 178. tamen, vt supra dixi, ille ambigue vtitur nomine gratiæ actualis, & potius videtur in sententiam extreme contrariam inclinare, vt de homine lapsus dicam. Proprie ergo sententiam hanc videtur docere Capreolus in secund. distinct. 29. q. 1. art. 1. conclus. 3. & 4. respondendo ad argumenta contraria, & Hispanensis ibid. art. 3. notab. 6. Qui hanc gratiam in illo statu explicare videntur per specialem inspirationem, & illuminationem, non per physicam motionem supra impugnata. Hos authores imitari profitentur aliqui Moderni, sed re vera solum in voce cum illis conueniunt, quia tantum requirunt congruam cognitionem, alioquin mere naturalem.

Fundamentum huius sententiæ præcipue sumitur ex Concilio Arausico. cap. 19. dicente, etiam in statu innocentie indiguisse hominem gratia ad perseverandum. Idem supponit Gelasius Papa in Scripto contra Pelagian. hæretum, quod habetur tomo primo, Epistol. Pontifici inter Epistol. 5. & 6. Gelasij, ubi sic inquit, *In ipsis primis hominibus, dum sua nimium felicitate confidunt, & tantam Dei gratiam in vacuum recipientes, non orando, quod vique nusquam fecisse referuntur, nec de perceptis gratias referendo, nec vt eadem intemerata durarent, simpliciter implorando, in columas constare nequeunt.* Idem tradit Augustinus epistol. 106. & libro de Correptis & grat. cap. 11. & sequent. & lib. de Natur. & grat. c. 48. quod etiam sentit Prosper contr. Collator. cap. 18. dicens, tale recepit Adam liberum arbitrium, vt si auxiliante sibi Dominum non deferret posset in bonis, quæ naturaliter acceperat perseverare, quia vellet, ubi auxiliante Dominum requirit. Imo in hoc etiam loquendi modo Faustus imitatus est Augustinum lib. 1. de Grat. & liber. arbitr. cap. 1.

Secundo quia alijs potuisset Adam vincere tentationem serpentis suo libero arbitrio absque auxilio gratiæ; consequens est falsum; ergo. Sequela probatur, quia præceptum illud naturale erat, id est de actu, vel potius omissione, & abstinentia mere naturali. Minor colligitur ex Gelasio Papa in loco allegato quatenus dicit, fuisse Adamo necessariam orationem ad vincendam illam tentationem, & ideo cecidisse, quia de se confusus ad Deum non recurrit. Eandem gratiam postulat August. in Enchirid. cap. 106. & epistol. 106. & 14. de Ciuit. c. 27. Et simili modo loquitur de casu Angelorum lib. 12. cap. 9.

Dd 2

Tertio,

5.
Tertium.

Tertio, quia quantumcunque esset natura integra, semper ex parte intellectus esset exposita varijs cogitationibus, quae interdum poterant efficacius ad malum, quam ad bonum inclinare, & consequenter poterat habere adiunctam sufficientem inconsiderationem ad peccandum. Ex autem cogitationes non sunt in potestate hominis etiam in natura integra, quia anteverunt libertatem, unde nisi esset aliquis, qui illas dirigeret, interdum in una, vel alia occasione ad peccatum traherent; ergo necessaria erat gratia Dei humanas cogitationes dirigentis, & gubernantis.

6.
Assertio communis affirm.

Nihilominus assero, in integra natura potuisse hominem facile, diuque servare totam legem naturae absque vilo lapsu, illi soli contrario. Hæc est communis sententia Theologorum in 2. dist. 14. vbi Magist. c. 4. & D. Thom. q. 1. ar. 4. ad 1. Bonaventura, art. 1. q. 2. Richard. art. 1. q. 1. & alij tum ibi, tum etiam dist. 28. præsertim Durandus q. 3. & Gab. Item Alenf. 2. p. quæst. 90. in 2. Sumitur etiam aperte ex D. Thoma dicta. q. 109. art. 4. & 8. Caieta. & Conrad. & alijs eiusdem locis, Soto 1. de Natur. & grat. cap. 6. Vega lib. 12. in Trident. c. 21. & Bell. lib. 1. de Grat. primi hominis.

7.
Eius probatio.

Probatum primo, quia difficultas, vel impossibilitas servandi legem naturae absque gratia, quæ nunc est, ex peccato originali orta est; ergo in statu naturae integræ non fuisset, nam si affirmatio est causa affirmationis, etiam negatio negationis. Agimus enim de causa adæquata. Sic enim recte inferimus secundum fidem, in statu innocentiae fuisse potestatem nunquam moriendi, quia mors per peccatum introducta est, ad Roman. quinto. Antecedens autem habetur ex Concilio Arausico. cap. ultimo, vbi dicitur, per peccatum fuisse ita attenuatum, & inclinatum liberum arbitrium, ut neque diligere Deum, sicut oportet, neque propter Deum operari possit. Maxime vero id docet Augustinus lib. de Perfect. iust. c. 4. respons. 9. & lib. de Corrupt. & grat. cap. 10. vbi ait, facile fuisse homini in illo statu perseverare sine peccato, & cap. 11. dicit, non indiguisse illo adiutorio, quo indiget, qui nunc clamat, *Quis me liberabit a corpore mortis huius*, & cap. 13. dicit amissam quodammodo fuisse libertatem non peccandi, quæ tunc erat, Et ideo, ait, *maioribus donis remansit adiuvanda infirmitas*. Et libr. de Bono persever. cap. 7. clare constituit differentiam, quia tunc posset non peccare per liberum arbitrium, quod nunc non potest & lib. de Natura & grat. cap. 50. & 55. & lib. 14. de Civitate cap. 11. & lib. 1. Hypognoftic. in eodem sensu dicit, amissam esse per peccatum Adæ possibilitatem non peccandi. Similem doctrinam habent Prosper ad 5. obiect. Vincent. & in lib. Sentent. regul. 152. Fulgent. lib. de Incarnat. & grat. cap. 12. & 13. & Bernard. libr. de Grat. & liber. arbit. Quæ quidem omnia licet varijs modis ab alijs authoribus explicentur, re vera non possunt habere alium legitimum, & accommodatum sensum. Quia libertas ad non peccandum in quocunque actu per se spectato, vel in quocunque determinato momento non est amissa per peccatum, nec necessitas opposita est contra dicta per illud; ergo oportet intelligi de necessitate respectu totius legis, & de impotentia ad vitandum omnia peccata contra illam, vel vincendas similes tentationes absque gratia; ergo erat illa potestas ante peccatum in libero arbitrio saltem respectu legis naturalis.

8.
a. Probatio.

Ratione probatur tam assertio, quam hæc doctrina Patrum, quia in natura integra non deficiebat principium per se necessarium, ac sufficiens ad servandam totam legem naturæ, & deinde non erant impedimenta, quæ notabiliter difficilem redderent illam observantiam absque peccato pro diuturno tempore; ergo erat simpliciter possibilis per vires liberi arbitrii. Consequentia profecto per se nota videtur, quia quod per se, & ex proprijs principiis est possibile, & ex impedimentis, aut hostibus extrinsecis non fit nimis difficile, aut graue, facile potest, non solum

fieri, sed etiam durare, & longo tempore frequentari talis autem erat in illo statu observantia mandatorum naturalium, & victoria tentationum, seu peccatorum contra illa, ut in antecedente sumptum est. Ergo de illatione dubitari non potest. Maior item evidens est, quia tota lex naturæ observatur per actus naturalis ordinis, quorum principium per se sufficiens ex parte intellectus, est naturale lumen rationis, quod in illo statu erat perfectum, & ex parte voluntatis est naturalis facultas, & libertas eius; ergo ex hac parte non erat defectus. Minor autem probatur, quia in primis, neque ex parte fomitis, neque ex corruptione corporis esset tunc infirmitas illa, quæ nunc ingerit maximam difficultatem honeste operandi. Deinde ex parte intellectus non esset propria ignorantia, nam hæc etiam est pena peccati. Et quamvis esse posset aliqua inconsideratio actualis, liberum tamen, & facile esset homini non consentire, vel operari sine plena advertentia, quia non moveretur cum animi perturbatione, neque haberet motus involuntarios trahentes ad obiectum malum non satis consideratum; ergo nihil erat intrinsecum, quod magnam ingereret difficultatem. Extrinseca vero suggestio demonis, si persisteret in sola materia naturali, non posset magnam difficultatem inferre, cum non posset perturbare appetitum, vel phantasiam absque voluntatis consensu, neque etiam considerationem intellectus impedire, si homo vellet attendere, prout facile posset. Multo minus posset demon hominem potius decipere ante culpam, ut in Proleg. 4. dictum est. Ac denique tantum posset tunc demon hominem per suggestionem tentare, non vero passionem aliquam excitare, aut aliam internam difficultatem ingerere.

Dicit vero aliquis, quod licet ex obiectis sensibilibus non possent tunc esse tentationes, vel difficultates graues bene operandi, nihilominus ex obiectis spiritualibus esse posset gravissima tentatio superbia, quæ sola superaret omnes, quæ nunc sunt. Ita enim dixit Ioannes Vincent. in refectione de Gratia Christi. q. 6. & ex hoc principio deduxit, durante statu innocentiae, plures fuisse homines damnandos, quam salvandos; ergo eadem ratione inferri potest, non potuisse homines in eo statu omnes similes tentationes vincere per liberum arbitrium sine auxilio gratiæ. Sed in primis non recte id colligitur ex perfectione hominis in illo statu. Alias posset etiam inferri, plures fuisse Angelos reprobos, quam saluos, quia maior superbia occasio erat in Angelis, quam in hominibus integris. Deinde sententia illa est aperte contra D. Thomam. 1. p. q. 95. art. 4. ad argumenta, vbi absolute dicit, fuisse in illo statu multo facilius vincere quamcunque tentationem, quam in hoc. Præterea non semper maior excellentia infert maiorem superbiam tentationem, si lumen sit maius, & affectus sit pacatus, ut fuisset in integritate naturæ. Optimumque exemplum habemus in B. Virgine. Denique persistendo in obiectis mere naturalibus, non apparet, unde insurgeret tunc maior superbia tentatio, quam nunc patimur; imo neque equalis, quia licet bona naturalia tunc essent maiora, etiam author illorum melius cognosceretur, & facilius sine ulla perturbatione consideraretur. Hæc ergo tentatio non multum impediret tunc possibilitatem non peccandi contra legem naturalem.

Aliter alij respondent, ad priorem rationem, recte quidem probare non fuisse futuram in natura integra necessitatem antecedentem peccandi interdum ex defectu principij sufficientis, etiam pensatis omnibus impedimentis; nihilominus tamē fuisse futuram necessitatem aliquam consequentem in aliqua occasione, in qua vidit Deus, hominem non fuisse visum sua possibilitate. Veruntamen hæc responsio satis impugnata est ex dictis in capitulis præcedentibus. Nam illa necessitas tantum consequens non excludit absolutam potestatem, de qua disputamus. Et

Cap. XXVI. Vtr homo lapsus possit omnia præcepta naturalia diu, &c. 317

Et præterea gratis asseritur debuisse huiusmodi necessitatem interuenire in omnibus hominibus illius status, vt respondendo ad tertium argumentum iterum dicam. Denique quamuis Adam fuerit tentatus in ea occasione, in qua Deus præsciuit illum consensurum, non ideo dici potest illum non valuisse resistere, siue per libertatem solam, siue per gratiam sufficienter adiuuantem. Ergo similiter licet in homine creato in integra natura sola sine alia gratia, vel cognitione supernaturali, Deus præsciret peccaturum fuisse in tali occasione per liberum arbitrium, non inde inferitur, non potuisse resistere; imo potius sequitur, potuisse saltem physice: & quia de multis etiam potuit Deus præscire non fuisse peccaturum in simili occasione, recte etiam colligitur, omnes potuisse etiam moraliter sine vlla propria gratia adiuuante omnia peccata legi naturali contraria vitare.

Argumenta vero in contrarium facilem habent solutionem. Nam testimonia, quæ in primo asseruntur, tractant de adiutorio necessario ad perseuerandum in gratia, quod nos fatemur, etiam in illo statu verum gratiæ adiutorium esse debuisse, quale autem futurum esset, seu sufficeret, suo loco dicemus. Hic vero agimus de sola obseruantia præceptorum naturalium, de qua est longe dissimilis ratio. Nam perseuerantia in gratia non fit sine aliquo effectu supernaturali, ad quem est necessaria gratia, sola autem obseruatio legis naturalis, & carentia culpæ contrariæ non includit effectum supernaturalem, & ideo propriam gratiam non requirit. Si autem sermo esset de influxu Dei mouentis, seu concurrentis, & de beneficijs Dei ex generali ordine prouenientibus: sic verum est, etiam in statu integræ naturæ perseuerantiam in quocumque bono, & victoriam cuiuscumque mali Deo vt principali auctori esse tribuendam, vt sæpe dictum est.

Ad secundum de tentatione Adam, eiusque victoria, in primis dico, præceptum impositum Adæ, licet materialiter (vt sic dicam) & ex parte rei præceptæ fuerit de actione quadam, seu omissione naturali, seu corporali, nihilominus formaliter fuisse supernaturale, quatenus pendebat ex fide, & obedientia debita Deo vt gubernanti naturam supernaturalem modo, & ex hac parte non poterat seruari sine gratia. Deinde tentatio illa non fuit primo, & per se de solo cibi prohibiti, sed de appetitu similitudinis diuinæ in scientia boni, & mali; imo etiam inuoluebat, tentationem circa fidem debitam verbis Dei, & eius comminationi, ideoque mirum non est quod ad vincendam illam tentationem fuerit necessaria gratia. Neque illud pertinet ad rem, de qua tractamus, quia tentatio illa ad superiorem ordinem gratiæ, quem deo mon per illam euertere conatus est, pertinuit. Accessit, quod Patres ibi citati de perseuerantia in gratia loquuntur, seu ad retinendam iustitiam, vt Augustinus loquitur: & similiter loquuntur de perfecta victoria, & ad vitam æternam fructuosa. Vt patet ex verbis Augustini d. c. 27. lib. 14. de Ciuit. *Adam sicerat institutus, vt si de adiutorio Dei fideret, bonus homo malum angelum vinceret.* Et infra, *Meritum bonum habens in adiuta voluntate recta, malum vero in deserente Deum voluntate peruersa, quia, & ipsum considerare de adiutorio Dei, non posset sine adiutorio Dei.*

Ad tertium concedimus potuisse hominem in natura integra habere cogitationem inclinantem ad peccatum contra legem naturalem, prouenientem, vel ex suggestionem dæmonis, vel alterius hominis, vel ex aliquo obiecto externo excitante illam. Veruntamen talis cogitatio, quatenus esset de se in tentia, & fortis, posset facile per bonum vsum libertatis repelli, vel ad considerationem meliorem intellectum applicando, vel per voluntatem obiectum prauum sic præsentatum respiciendo, quia ante aliquem prauum voluntatis consensum non poterat passio, vel concupiscentia inordinata insurgere, quæ illi voluntatis liberæ vsum difficilem, ne dum impossibili-

Pars I.

sem redderet. Necrefert, quod talis cogitatio anteuertere posset vsum libertatis etiam in illo statu, quia anteuertere sine passione appetitus, & ideo semper maneret integra facultas voluntatis ad sustinendum actum, & applicandum intellectum ad saniores cogitationem, & ita semper maneret integra potestas vitandi similia peccata.

Veruntamen hoc non obstante concedimus, potuisse hominem in illo statu, & occasione consentire malæ cogitationi pro sua libertate. Hinc vero non sequitur fuisse gratiam necessariam in eo statu ad tale peccatum vitandum, non solum semel, sed etiam semper in vna, & eadem persona, quia ille affectus erat contingens, & fortasse in paucioribus, quantum erat ex parte causarum, ideoque facile potuisset in vna, & eadem persona, vel etiam in multis nunquam euenire: quia semper non solum physica, sed etiam moralis integra perseuerabat. Probabile autem est, in magna hominum multitudine nunquam fuisse defuturum aliquem, qui a tali bono deficeret, & ita respectu totius multitudinis hominum probabile etiam est, fuisse necessarium speciale gratiæ, & prouidentię adiutorium, vt ex magna hominum multitudine nullus naturalem legem vnquam violaret. Et hoc ad summum illa ratio suadet, estque valde consentaneum mutabilitati humane libertatis suæ commissæ etiam cum illa integritate, quæ non excluderat contingentiam, ad quam veluti necessitate quadam illa varietas in affectibus sequi solet.

CAPVT XXVI.

Virum homo lapsus possit omnia præcepta naturalia diu seruare, vitando omnia peccata, & tentationes omnes illis contrarias sine speciali auxilio gratiæ.

SERMO est de peccatis mortalibus vitandis, nam de venialibus res est certissima etiam cum ordinario auxilio gratiæ non posse omnia simul vitari, vt quæstio, in libris sequentibus dicemus. Præterea tractatur quæstio præcipue de adiutorio actuali Dei, quoniam illud est, quod proxime dat vires ad operandum, an vero habitualis etiam gratia necessaria sit, in fine capitis dicemus. Aliqui ergo ex Scholasticis antiquis dixerunt, posse liberum arbitrium vitare sine gratia maiorem partem peccata contra legem naturæ, etiam collectiue sumpta. Ita loquuntur Durand. in 1. d. 28. q. 3. & 4. & Gabr. q. 1. & Scotus q. vnica, quos aliqui interpretantur de gratia habituali, ita vt non excludant necessitatem auxilij actualis. Veruntamen frustra ita exeusantur, quia licet indistincte de gratia loquantur, & principaliter de habituali quæstionem proponere videantur, nihilominus in discursu necessitatem omnis gratiæ excludunt, & soli naturali libertati post deliberationem intellectus hunc effectum tribuunt. Vt patet ex discursu Scot. contra sententiam D. Tho. & ex Gabriele, qui non solum dicit, gratiæ non esse necessariam, sed etiam sufficere naturales vires: & idem sentit Durandus. Rationes etiam, quibus hi authores vtuntur, eo tendunt, vt non fit maior gratia ad collectionem necessariam, quam ad singulos actus, vt maxime in Scoto videre licet: constat autem, eos non postulare gratiam actualem ad singulos actus. Eandem sententiam tenet Almaynus tract. 1. Moral. c. 16. Nam licet indistincte tractet de actibus bonis, in vltimis verbis loquitur de omnibus, & Scotum sequitur, Abulen. etiam in q. 178. in cap. 19. Matth. dum non maiorem gratiam requirit ad collectionem, quam ad singulos actus, in hanc sententiam inclinat, quamuis, vt dixi, ambigue de gratia loquatur. Sicut etiam D. Thom. in 2. dist. 28. q. 1. art. 2. & 3. vbi hanc sententiam probasse videtur.

Solent ad hanc sententiam suadendam quædam Scripturæ testimonia induci, quæ parum momenti prout loca habent suadeant.

Dd 3